

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
СУМСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІНСТИТУТ ФЕМ ІМЕНІ ОЛЕГА БАЛАЦЬКОГО
КАФЕДРА ФІНАНСІВ І ПІДПРИЄМНИЦТВА

До захисту допускається
Завідувач кафедри, проф.
_____ В.М.Боронос
« ____ » _____ 2020 р.

ДИПЛОМНА РОБОТА

НА ТЕМУ:

ОРГАНІЗАЦІЯ ОБОРОТНИХ КОШТІВ ПІДПРИЄМСТВА ТА ОЦІНКА ЕФЕКТИВНОСТІ ЇХ ВИКОРИСТАННЯ

Освітньо-кваліфікаційний рівень «Бакалавр»

Спеціальність 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»

Керівник роботи:

(підпис)

О. В. Зайцев
(ініціали, прізвище)

Студент:

(підпис)

А. В. Микитченко.
(ініціали, прізвище)

Група:

Ф-62/1у

Суми
2020

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
СУМСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
КАФЕДРА ФІНАНСІВ І ПІДПРИЄМНИЦТВА

ЗАТВЕРДЖУЮ
Завідувач кафедри, проф.
_____ В. М. Боронос
«_____» _____ 2020 р.

ЗАВДАННЯ
до дипломної роботи

Студент (-ка) групи _____ інституту _____
спеціальності _____

(прізвище, ім'я, по батькові)

Тема роботи: _____

Затверджено наказом по СумДУ № _____ від «_____» _____ 2020 р.

Термін здачі студентом завершеної роботи «_____» _____ 2020 р.

Вихідні дані до роботи: нормативні і законодавчі акти, матеріали державної статистичної звітності, відомчі постанови, інструкції та положення, матеріали монографій, періодичних видань, підручників і навчальних посібників, дані фінансової звітності суб'єктів господарювання, організацій та установ тощо.

Зміст основної частини роботи (перелік питань, що підлягають розробці): _____

Дата видачі завдання: «_____» _____ 2020 р.

Керівник дипломної роботи: к.е.н., доцент Зайцев О. В. _____
(підпис)

Завдання прийнято до виконання «_____» _____ 2020 р. _____
(підпис студента)

РЕФЕРАТ

Дипломна робота 38 стор., 10 таблиць, 1 рисунок, 46 джерел.

Мета роботи полягає у розробці шляхів щодо підвищення ефективності використання оборотних активів підприємства на основі вивчення теоретичних та практичних аспектів обраної проблематики.

Об'єкт дослідження – формування та ефективність використання оборотних коштів підприємства.

Предмет дослідження – вплив оборотності оборотного капіталу на підвищення ефективності виробництва, планування оборотного капіталу, визначення потреби в оборотних активах .

Методи дослідження. У процесі дослідження та реалізації вищезазначених завдань проведено оцінку ефективності використання оборотних коштів за допомогою аналізу показників оборотності.

Наукова новизна отриманих результатів полягає в удосконаленні ефективності використання оборотних коштів.

Результати в будь-якій сфері ведення господарства залежить від ефективності використання оборотних коштів, що забезпечує стабільність розвитку підприємства.

В першому розділі дипломної роботи розглянуті сутність та поняття оборотних коштів підприємства. Розглянуті головні показники щодо здійснення аналізу руху оборотних коштів підприємства.

У другому розділі досліджено актуальні проблеми управління оборотними коштами підприємств. Був здійснений аналіз обороту коштів на прикладі фінансової звітності ТОВ «Теплоенерго».

У третьому розділі виявлені стан та шляхи ефективного використання оборотного капіталу на підприємстві (на прикладі ТОВ «Теплоенерго»), аналіз рівня забезпеченості та ефективності використання оборотного капіталу.

Наведені основні пропозиції для удосконалення організації руху оборотних коштів, що були з'ясовані під час аналізу.

ОБОРОТНІ КОШТИ, ПІДПРИЄМСТВО, УПРАВЛІННЯ, ДЖЕРЕЛА ФОРМУВАННЯ, МЕТОДИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ.

ЗМІСТ

ВСТУП	5
1 СУТНІСТЬ ПОНЯТТЯ ОБОРОТНИХ КОШТІВ ПІДПРИЄМСТВА.....	9
1.1 Поняття, склад і структура оборотних коштів підприємства.....	9
1.2. Джерела формування оборотних коштів на підприємстві.....	12
2 АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ УПРАВЛІННЯ ОБОРОТНИМИ КОШТАМИ ПІДПРИЄМСТВ.....	14
2.1 Проблема недостатності оборотних активів на підприємствах України.....	14
2.2 Управління оборотними коштами підприємств.....	15
2.3 Напрямки підвищення ефективності використання оборотних коштів підприємства.....	18
3 СТАН ТА ЕФЕКТИВНІСТЬ ВИКОРИСТАННЯ ОБОРОТНОГО КАПІТАЛУ НА ПІДПРИЄМСТВІ (НА ПРИКЛАДІ ТОВ «ТЕПЛОЕНЕРГО»)	20
3.1 Загальна організаційно-економічна характеристика підприємства.....	20
3.2 Аналіз рівня забезпеченості та ефективності використання оборотного капіталу.....	22
ВИСНОВКИ	31
ПЕРЕЛІК ПОСИЛАНЬ.....	33

ВСТУП

Актуальність теми диплому. Важливою умовою успішного розвитку підприємств є ефективна політика формування оборотних активів, яка суттєво впливає на обсяги господарської діяльності, рівень фінансового стану, інвестиційну привабливість, а також на здатність задовольняти попит населення.

У більшості досліджень процес формування й фінансування оборотного капіталу розглядається в межах фінансового менеджменту, як єдине ціле [1, 2, 3, 4, 5, 6]. Однак складність категорії «оборотний капітал» (їх натурально-речовинна й вартісна форми), зв'язок не тільки з фінансовим управлінням, але й із операційним менеджментом, можливості багатоваріантного складу оборотних активів відповідно до цілей розвитку підприємства вимагають особливих підходів і окремого розгляду етапу їх формування [7, 8, 9]. Оборотні кошти є важливою частиною капіталізованого майна підприємства. Наявність у підприємства оборотних коштів в достатній кількості ще не свідчить про їх раціональне використання. Для оцінки ефективності використання оборотних коштів служить система показників, пристосування яких до конкретного підприємства дає можливість визначити шляхи поліпшення використання цих коштів [10, 11, 12, 13, 14]. Раціональне й ощадливе використання оборотних фондів – першочергова задача підприємств, тому що матеріальні витрати складають $\frac{3}{4}$ собівартості промислової продукції. Зниження матеріалоємності виробу досягається різними шляхами, серед яких головними є впровадження нової техніки, технології, удосконалювання організації виробництва і праці. Основна риса сучасного перехідного періоду – нестача у підприємств оборотних коштів. Прискорення оборотності оборотних коштів, що виміряється коефіцієнтом оборотності і тривалістю одного обороту в днях, досягається різними заходами на стадіях створення виробничих запасів, незавершеного виробництва і на стадії обігу [15, 16].

З огляду на це потребують подальших досліджень теоретичні та методичні питання щодо наукового обґрунтування розробки ефективної політики формування оборотного капіталу [12, 13, 14] з урахуванням галузевих та територіальних особливостей [17, 18]. Тісно пов'язана проблема використання оборотного капіталу з проблемами оподаткування та сталості прибуткових надходжень [19, 20, 21].

З метою створення сприятливого до підприємств зовнішнього економічного клімату можна запропонувати систему заходів, яка включає в себе:

а) активізацію інноваційної складової розвитку підприємств з метою нарощення довгострокового потенціалу і прибуткової діяльності на основі створення товарно-виробничих конкурентних переваг [22], підвищення конкурентоспроможності компанії на фондовому ринку і підвищення її вартості [23, 24];

б) оптимізацію структури капіталу підприємства на основі методу вартісного портфельного інвестування [25];

в) екологічну спрямованість інноваційного розвитку [26];

г) тенденції розвитку інвестиційного ринку [27];

д) енергетичну спрямованість національної економіки [28];

д) і як підсумок, економіко-математичне моделювання виробничих та торговельних процесів [29, 30, 31].

Актуальність вищенаведених аспектів, недостатність їх теоретичного розгляду з урахуванням умов сьогодення та практичного застосування на підприємствах обумовили необхідність подальшого дослідження, а саме:

- уточнити зміст поняття та економічної категорії «оборотні кошти»;
- визначити місце та зміст процесу розробки політики формування оборотних коштів у загальній системі управління оборотним капіталом на підприємстві;
- проаналізувати тенденції, особливості складу та ефективність формування оборотних коштів на ТОВ «Теплоенерго»;

– обґрунтувати критерії та систему показників, що дозволяють комплексно оцінювати ефективність формування оборотного капіталу ТОВ «Теплоенерго».

Мета роботи полягає у розробці шляхів щодо підвищення ефективності використання оборотних активів підприємства на основі вивчення теоретичних та практичних аспектів обраної проблематики. Завдання дослідження відповідно до поставленої мети:

- визначити сутність ефективного використання оборотних коштів;
- проаналізувати ефективність використання оборотних засобів;
- розкрити показники і фактори, що впливають на ефективне використання оборотних коштів.

Об’єкт дослідження – формування та ефективність використання оборотних коштів підприємства.

Предмет дослідження – вплив оборотності оборотного капіталу на підвищення ефективності виробництва, планування оборотного капіталу, визначення потреби в оборотних активах .

Методи дослідження. У процесі дослідження та реалізації вищезазначених завдань проведено оцінку ефективності використання оборотних коштів за допомогою аналізу показників оборотності.

Наукова новизна отриманих результатів полягає в удосконаленні ефективності використання оборотних коштів залежно від багатьох чинників. Серед них можна виділити зовнішні чинники, що роблять вплив незалежно від інтересів і діяльності підприємств, і внутрішні, на яких підприємства можуть і повинні активно впливати. До зовнішніх чинників відносяться: загальна економічна ситуація, особливості податкового законодавства, умови отримання кредитів і процентні ставки по ним, можливість цільового фінансування, участь в програмах, що фінансуються з бюджету. Враховуючи ці і інші чинники, підприємство може використовувати внутрішні резерви раціоналізації руху оборотних коштів.

Фактологічна основа роботи складають наукові праці вітчизняних та зарубіжних вчених щодо питання ефективності використання оборотних коштів, аналітичні та статистичні матеріали, які відображають суть важливості правильного використання оборотних коштів; законодавчі і нормативно-правові акти.

1 СУТНІСТЬ ПОНЯТТЯ ОБОРОТНИХ КОШТІВ ПІДПРИЄМСТВА

1.1 Поняття, склад і структура оборотних коштів підприємства

Оборотний капітал – це фінансовий показник, що представляє операційну ліквідність, доступну для бізнесу, організації чи підприємства, включаючи державні установи [32, 33, 34]. Валовий оборотний капітал дорівнює оборотним активам. Оборотний капітал обчислюється як оборотні активи за вирахуванням поточних зобов'язань. Якщо оборотні активи менші за поточні зобов'язання, у підприємства є дефіцит оборотних коштів, який також називають дефіцитом оборотного капіталу та негативним оборотним капіталом [35].

Оборотні кошти підприємства являють собою вартісну оцінку оборотних виробничих фондів та фондів обігу. Оборотні кошти одночасно функціонують як у сфері виробництва, так і в сфері обігу, забезпечують безперервність процесу виробництва і реалізації продукції, рис. 1.1.

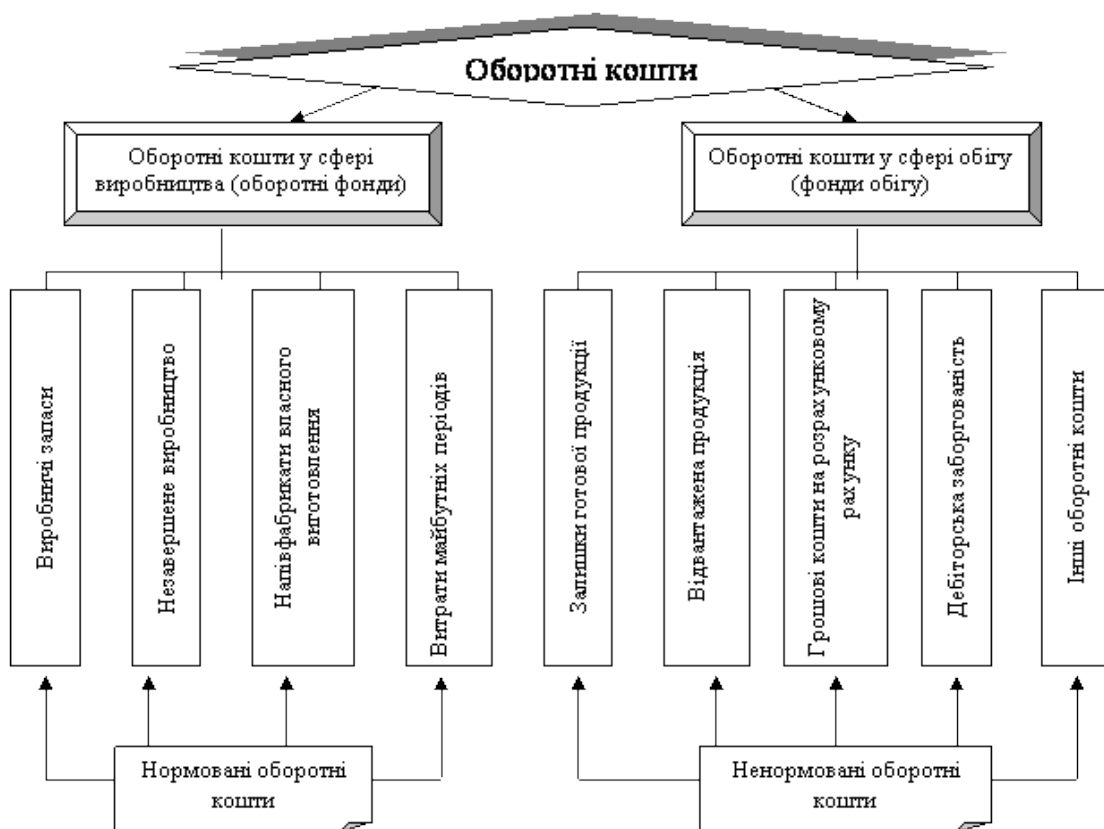

Рис.1.1 – Склад і структура оборотних коштів [36]

Оборотні кошти постійно здійснюють кругообіг, в процесі якого проходять три стадії: постачання, виробництво і збут (реалізація). Перша стадія (постачання) – підприємство на грошові кошти здобуває необхідні виробничі запаси. Друга стадія (виробництво) – виробничі запаси вступають у виробництво і, пройшовши форму незавершеного виробництва і напівфабрикатів, перетворюються в готову продукцію. Третя стадія (збут) – відбувається реалізація готової продукції та оборотні кошти приймають грошову форму [37].

Склад оборотних коштів – це сукупність елементів (статей), які утворюють оборотні кошти. У процесі кругообігу ресурсів, обслуговуючих поточну виробничо-господарську діяльність підприємства, виділяють дві стадії (сфери) – стадію виробництва і стадію обігу. Згідно з виділенням цих стадій до оборотних коштів включають оборотні виробничі фонди і фонди обігу.

Під час стадії виробництва ресурси функціонують у вигляді оборотних виробничих фондів, до яких включають виробничі запаси, незавершене виробництво та витрати майбутніх періодів.

У склад виробничих запасів входять засоби праці та предмети праці з терміном служби до року, підготовлені до запуску у виробничий процес. Ця сировина, покупні напівфабрикати та комплектуючі вироби, основні матеріали, допоміжні матеріали; паливо; тара; інструмент та інші малоцінні та швидкозношувані предмети. Виробничі запаси покликані забезпечити безперебійну роботу підприємства між суміжними поставками.

До незавершеного виробництва входять засоби праці, які вступили у виробничий процес (які знаходяться у процесі обробки чи зборки).

Витрати майбутніх періодів – це нематеріальні елементи виробничих фондів. До них входять різні види витрат, що здійснюються в поточному виробничому циклі, але пов'язаних з продукцією, планованої для випуску в майбутньому. До них відносять вартісну оцінку наступних витрат:

- підготовка і освоєння нових видів продукції і нових технологічних процесів;
- розкриті роботи (окрім витрат, що проводяться за рахунок капітальних вкладень);
- передплату на придбання періодичних видань;
- орендну плату на майбутній період тощо.

Ці витрати виробляються протягом даного періоду, а підлягають оплаті через включення в собівартість продукції в майбутньому.

Оборотні виробничі фонди одноразово використовуються у виробничому процесі, цілком використовуються тільки в одному виробничому циклі, який втрачає свою натурально-речову форму, які повністю переносять власну вартість на виготовлення.

Фонди обігу обслуговують процес обігу товарів. Ці фонди не приймають участь в утворенні вартості, а є її носіями. До фондів обігу належать:

- готова до реалізації продукція на складах підприємства;
- товари в дорозі (відвантажена продукція);
- кошти в розрахунках (дебіторська заборгованість) – борги покупців та борги замовників, видані аванси, векселі до отримання, заборгованість засновників по внескам до статутного капіталу;
- грошові кошти в касі підприємства та на рахунках у банку.

Зазначені елементи оборотних коштів розрізняють згідно відношення до планування: поділяються на нормовані і ненормовані елементи оборотних коштів.

Нормування – це встановлення економічно обґрунтованих (планових) норм запасу і нормативів згідно елементів оборотних коштів, необхідних для нормального функціонування підприємства. До числа нормованих оборотних коштів входять оборотні виробничі фонди і готова продукція

Структурою оборотних коштів є співвідношення між їх окремими елементами чи складовими частинами. Вона залежить від галузевої

приналежності підприємства, характеру, а також особливостей організації виробничої діяльності, умов постачання та збуту, розрахунків із споживачами і постачальниками.

1.2 Джерела формування оборотних коштів на підприємстві

Джерела формування оборотних коштів і їх розмір істотно впливають на рівень ефективності використання оборотних коштів підприємства. Надлишок оборотних коштів означає, що частина капіталу підприємства не діє і не приносить доходу. Недолік оборотного капіталу – гальмує хід виробничого процесу, уповільнюючи швидкість господарського обороту коштів підприємства.

За джерелами формування оборотні кошти поділяються на власні та позикові оборотні кошти.

Власні оборотні кошти – це кошти, закріплені в статутному фонді в частині, призначеній для формування оборотних коштів, необхідних для функціонування підприємства, а також прибуток, який залишається у розпорядженні підприємств після сплати податків.

Крім того, підприємства як джерело формування оборотних коштів можуть користуватися засобами, прирівняними до власних (так звані стійкі пасиви), до яких відносять: постійна мінімальна заборгованість по заробітній платі і відрахуванням на соціальні потреби; суми нараховані працівникам за відпустки; розрахунки з фінансовими органами по податках і зборах і т.д.

Залучені кошти – це кошти, які напряму чи опосередковано отримані на зворотній основі від фізичних осіб чи юридичних осіб згідно договору позики, отримані залишки фінансових активів, які утворилися у результаті здійснення звичайної господарської діяльності в інтересах цих осіб. До складу залучених коштів не відносяться кошти, отримані у вигляді внесків до капіталу кредитної установи, у тому числі субординований капітал, отримані від кредитних

установ по кредитним договорам, а також кошти, які були отримані з місцевих та державних бюджетів фінансовими установами – юридичними особами публічного права. Це кредиторська заборгованість постачальникам та підрядчикам, власникам векселів та облігацій.

Позикові кошти служать для покриття тимчасових потреб підприємства в оборотних коштах, створюються за рахунок позик банку і кредиторської заборгованості постачальникам. Найбільш типовими причинами нестачі власних оборотних коштів є прострочена дебіторська заборгованість, збільшення товарних запасів, збільшення вартості предметів праці, збільшення періоду виробничого циклу, розширення виробництва.

Фінансування потреб виробництва для здійснення поточних витрат у мінімальному обсязі забезпечується власними оборотними коштами. Приріст нормативу власних оборотних коштів фінансується насамперед за рахунок власних ресурсів.

Стійкі пасиви – це пасиви, які постійно використовуються підприємством у обороті, хоча не належать йому. До них належить постійний залишок кредиторської заборгованості, що складається з перехідної з місяця в місяць заборгованості. До них відносяться: резерв майбутніх платежів робітникам та службовцям по заробітній платі та по внесках на соціальне страхування; залишок коштів ремонтного (резервного) фонду; кошти споживачів по заставах за поворотну тару.

2 АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ УПРАВЛІННЯ ОБОРОТНИМИ КОШТАМИ ПІДПРИЄМСТВ

2.1 Проблема недостатності оборотних активів на підприємствах України

Необхідність управління оборотними коштами полягає в тому, що оборотні активи складають істотну частку всіх активів підприємства і від умілого управління ними багато в чому залежить успішна підприємницька діяльність господарюючого суб'єкта. Наявність у підприємства оборотного капіталу, його склад, структура, швидкість обороту, а також ефективність використання оборотного капіталу мають велике значення для оцінки фінансового стану підприємства і стійкості його положення на фінансовому ринку. Швидкість обороту коштів, тобто швидкість перетворення їх у грошові кошти, має прямий вплив на платоспроможність підприємства. Крім того, збільшення швидкості обороту коштів відображає збільшення виробничого та технічного потенціалу компанії.

На даний момент українські підприємства стикаються з такими проблемами:

- нестача обігових коштів, перш за все через несвоєчасне погашення дебіторської заборгованості і затоварення готовою продукцією;
- у багатьох підприємств відсутні власні оборотні кошти, що свідчить про їх неплатоспроможності і фінансової нестійкості;
- через збиткову діяльність підприємства не мають можливості поповнити оборотні кошти за рахунок прибутку;
- залучення банківських кредитів для поповнення оборотних коштів не завжди доступно підприємствам через високі відсотків;
- у значної частини підприємств спостерігається уповільнення оборотності оборотних коштів, що призводить до додаткової потреби в них;

– відсутня політика управління оборотними активами на багатьох підприємствах [38].

Також недолік оборотних коштів може призвести до перебоїв у фінансово-господарській діяльності підприємств, зупинки виробництва, зриву договорів поставки, втрати постачальників та інше. Надлишок оборотних коштів свідчить про уповільнення оборотності оборотних коштів, про їх непродуктивне використання, про скорочення можливості капітальних вкладень, про втрати прибутку, який підприємство могло отримати при більш ефективному їх використанні [39, 40].

Недолік власних оборотних коштів може виникнути внаслідок ряду причин, що залежать і не залежать від діяльності підприємства. Підприємство може не забезпечити збереження наявних власних оборотних коштів, тобто втратити певну суму, допустивши надпланові збитки. Взагалі недолік власних оборотних коштів є результатом недоотримання запланованого прибутку або неправомірного, нераціонального її використання і інших негативних чинників, що виникли в процесі комерційної діяльності. Недолік власних оборотних коштів покривається виключно за рахунок коштів самого підприємства, яке допустило такий стан. Також недолік власних оборотних коштів у підприємств при переході до ринкової економіки часто виникає в зв'язку з високим зростанням цін в результаті інфляційних процесів [41].

2.2 Управління оборотними коштами підприємств

З точки зору підприємства, для оборотних коштів важливо вміти демонструвати явно позитивне, але не надто високе значення. Якщо оборотний капітал занадто високий, важлива відповідна стратегія зниження вартості. Варіантів багато. Однією з можливостей є спроба домовитись про відстрочку платежу з постачальниками. Це також може бути варіантом зменшення власного запасу. Своєчасне виробництво також дуже корисне, коли мова йде

про те, як підприємство може використовувати свій капітал максимально ефективно.

Успіх підприємства залежить від того, чи здатне воно постійно оптимізувати свої оборотні кошти [42].

Політика спрямована на управління оборотними активами (як правило, грошовими коштами та їх еквівалентами, товарно-матеріальними запасами та боржниками) та короткотерміновим фінансуванням, таким чином, щоб грошові потоки та прибутки були прийнятними [43].

Для управління готівкою потрібно визначити залишок грошових коштів, який дозволяє підприємству задовольняти щоденні витрати, але зменшує витрати на утримання готівки.

Для управління запасами визначають рівень товарних запасів, який дозволяє безперебійне виробництво, але зменшує інвестиції в сировину, – і мінімізує переупорядкування витрат, – і збільшує грошовий потік. Окрім цього, слід скоротити терміни виробництва для скорочення роботи в процесі роботи, а також готові вироби слід підтримувати на максимально низькому рівні, щоб уникнути перевиробництва.

Потрібно визначити відповідну кредитну політику, тобто умови кредитування, які залучатимуть клієнтів, таким чином, що будь-який вплив на грошові потоки та цикл конвертації грошових коштів буде компенсовано збільшенням доходу і, отже, рентабельністю капіталу (або навпаки) [44].

Методи управління оборотними коштами підприємства поділяють на три групи, які використовуються в поєднанні один з одним:

- організаційно-розпорядчі;
- соціально-психологічні;
- економічні.

Перша категорія методів: організаційні і розпорядчі. Інструментами організаційних методів є: проект, регламент і норма. Розпорядчі методи: накази, розпорядження, а також рекомендації та інструкції.

Різновидами економічних методів управління оборотними коштами є: планування; оцінка; забезпечення; формування оптимальних цін.

Економічні методи грають ключову роль в управлінні обіговими коштами підприємства.

Управління будь-яким видом активів зводиться до управління людьми. Це говорить про необхідність застосування соціально-психологічних методів в управлінні оборотними коштами. До цієї групи методів відносять: нав'язування або примус; стимулювання або спонукання до дії; навіювання правильності дій; особистий приклад.

Принципи управління оборотними коштами

Управління оборотними активами здійснюється на основі наступних принципів: формування ефективного складу і структури оборотних коштів; встановлення потреби в оборотних активах; пошук і вибір джерел фінансування оборотних коштів; зростання ефективності використання оборотних коштів за рахунок прискорення оборотності активів; гарантування збереження оборотних активів.

Відповідно до першого принципу підприємство повинно мати запаси коштів для примноження обсягів виробництва та диверсифікації виробничої діяльності на всіх стадіях життєвого циклу компанії. Для цього необхідно складати прогнози і враховувати найближчі перспективи розвитку діяльності підприємства.

Безпосередньо в процесі розробки фінансового плану підприємство повинно забезпечити збалансованість потреб виробництва і реалізації продукції, а також можливість залучення додаткових оборотних коштів (інвестиції, позики, кредити і т.д.). Це дозволить отримати максимальний прибуток і забезпечить повне і раціональне використання окремих видів активів. Прямий вплив прискорення обороту на фінансові результати сприяє пропорційному зростанню величини прибутку від збуту продукції. Непряме ж вплив на прискорення обороту на прибутковість компанії проявляється в тому,

що скорочення часу обороту коштів призводить до відповідного зменшення потреби в них.

2.3 Напрямки підвищення ефективності використання оборотних коштів підприємства

В силу універсального механізму самого ринку, коли кожен господарюючий суб'єкт самофінансується, його конкурентоспроможність досягається через найменші ресурсоспоживання. При високій мірі завантаженості, прискорена амортизація устаткування і його заміна високопродуктивними і економічними моделями стають обов'язковою умовою економічного процвітання.

Основними напрямками підвищення ефективності використання основних виробничих фондів є: поліпшення якості сировини, підвищення технологічності і можливості виробництва якіснішого продукту. Підвищення якості використовуваної сировини неминуче приводить до підвищення фондоддачі і об'єму виходу продукції в цілому. Зниження втрати корисних відходів і залишків, які можуть бути піддані вторинній переробці. Активне використання науково-технічних інновацій, пов'язаних з безвідходними, маловідхідними, ресурсозберігаючими технологіями і технікою. Це дозволяє збільшити вихід продукції з розрахунку на однаковий об'єм сировини, що переробляється. Зміна морально застарілих видів устаткування на нові, продуктивніші і економічніші моделі. Постійне підвищення кваліфікації окремих категорій виробничого персоналу також є одним з методів для підвищення ефективності використання оборотних коштів підприємства [45].

Також способами поліпшення використання основних засобів в організації є:

- звільнення підприємства від зайвого устаткування, машин і інших основних засобів або здача їх в оренду;

- своєчасне і якісне проведення планово попереджувальних і капітальних ремонтів обладнання;

- вдосконалення організації виробництва і праці з метою скорочення втрат робочого часу і простою в роботі машин і устаткування [46].

Одним з рішень проблеми є збільшення виробництва необхідної суспільству продукції, підвищення віддачі створеного виробничого потенціалу і більш повне задоволення потреб населення, поліпшення балансу обладнання в країні, зниження собівартості продукції, зростання рентабельності виробництва, нагромаджень підприємства. Більш повне використання основних фондів призводить також до зменшення потреб у введенні нових виробничих потужностей при зміні обсягу виробництва, а отже, до кращого використання прибутку підприємства (збільшення частки відрахувань від прибутку до фонду споживання, напрямку більшої частини фонду накопичення на механізацію та автоматизацію технологічних процесів та інше).

Ефективність використання основних фондів також пов'язується з іншим ключовим завданням підприємства – підвищення якості продукції, яка випускається, бо в умовах ринкової конкуренції найшвидше реалізується і користується великим попитом продукція високої якості. А також важливим напрямком є підвищення якості сировини. Тобто, це означає збільшення вмісту корисних речовин в сировині і його технологічність, можливості вилучення продукту.

3 СТАН ТА ЕФЕКТИВНІСТЬ ВИКОРИСТАННЯ ОБОРОТНОГО КАПІТАЛУ НА ПІДПРИЄМСТВІ (НА ПРИКЛАДІ ТОВ «ТЕПЛОЕНЕРГО»)

3.1 Загальна організаційно-економічна характеристика підприємства

Товариство з обмеженою відповідальністю (ТОВ) «Теплоенерго» створене з метою тримання прибутку на підставі рішення загальних зборів засновників.

Товариство, що досліджується є невелике за розмірами та має середні виробничі потужності.

В цілому характер масштабу діяльності визначають показники, які відображають загальну характеристику розміру підприємства, тобто його виробничий стан та потенціал, табл. 3.1.

Таблиця 3.1 – Показники динаміки і складу фінансових результатів підприємства ТОВ «Теплоенерго» за 2016-2018 рр.

Показник	Рік			Відхилення (+,-) за рік			
	2016	2017	2018	тис. грн.		%	
	тис. грн.	тис. грн.	тис. грн.	2017	2016	2017	2016
Чистий дохід від реалізації	5324,6	7724,4	9364,0	1639,6	4039,4	121,2%	175,9%
Валовий прибуток	453,6	690,3	1069,3	379,0	615,7	154,9%	235,7%
Фінансовий результат від операційної діяльності	94,2	253,2	533,9	280,7	439,7	210,9%	566,8%
Фінансовий результат від звичайної діяльності до оподаткування	87,4	235,2	561,3	326,1	473,9	238,6%	642,2%
Чистий прибуток	87,4	235,2	561,3	326,1	473,9	238,6%	642,2%

Показники динаміки фінансових результатів підприємства говорять про наступне, у 2016 році, в порівнянні з 2017 та 2018 роками, був деякий спад, про що свідчать низькі показники доходів та взагалі прибутку. У 2017 році показники значно зросли і перевищили рівень 2016 року, що є досить позитивним та свідчить про збільшення взагалі рівня прибутковості та рентабельності підприємства.

Найбільшу частину в доходах ТОВ «Теплоенерго» за 2016-2018 рр. займає чистий дохід від реалізації продукції, завдяки цьому зростає чистий прибуток підприємства. Взагалі в структурі фінансових результатів підприємства не має значних змін, що свідчить про стабільність роботи підприємства.

Проведемо аналіз показників рентабельності ТОВ «Теплоенерго» за 2016-2018 рр. в таблиці 3.2.

Таблиця 3.2 – Показники рентабельності підприємства

Показники	Рік			Відхилення за рік	
	2016	2017	2018	2017	2018
Рентабельність сукупних активів	2,32%	6,32%	13,60%	4,00%	7,28%
Рентабельність власного капіталу	2,79%	7,15%	15,21%	4,35%	8,07%
Валова рентабельність продажів	8,52%	8,94%	11,42%	0,42%	2,48%
Чиста рентабельність продажів	1,64%	3,04%	5,99%	1,40%	2,95%
Рентабельність продукції	9,31%	9,81%	12,89%	0,50%	3,08%

Проаналізувавши показники рентабельності ТОВ «Теплоенерго» бачимо, що загалом підприємство є досить стабільним та рентабельним. Деякий спад рентабельності підприємства спостерігався у 2016 році, тоді рівень всіх показників знизився, але не значно.

У 2018 році показники знову зросли та перевищили рівень 2016 року. Зокрема, показник рентабельності продажів має середній рівень, і можна сказати судячи з цього про гарні результати безпосередньо від продажів.

Значення показника рентабельності активів знаходиться на нормальному рівні, а отже підприємство ефективно використовує активи. Значення показника рентабельності власного капіталу можливо потребує покращення для залучення інвесторів. Рентабельність продукції є досить високою, а отже господарська діяльність підприємства є прибутковою.

3.2 Аналіз рівня забезпеченості та ефективності використання оборотного капіталу

Проведемо аналіз складу та структури виробничих запасів ТОВ «Теплоенерго» за 2016-2018 рр. у табличній формі (табл. 2.3) та зробимо відповідні висновки.

Таблиця 3.3 – Аналіз складу та структури виробничих запасів ТОВ «Теплоенерго» за 2016-2018 рр.

Записи	Роки						Зміни (+, -)	
	2016		2017		2018		2018 від 2016	
	Тис. грн.	%	Тис. грн.	%	Тис. грн.	%	Тис. грн.	%
Сировина і матеріали	52,5	70,66	45,0	65,89	150,0	63,99	97,50	-6,67
Купівельні напівфабрикати та комплектуючі вироби	3,5	4,71	3,0	4,39	10,0	4,27	6,50	-0,44
Тара і тарні матеріали	7,0	9,42	6,0	8,78	20,0	8,53	13,00	-0,89
Запасні частини	2,1	2,83	1,8	2,64	6,0	2,56	3,90	-0,27
Малоцінні та швидкозношувані предмети	4,9	6,59	4,2	6,15	14,0	5,97	9,10	-0,62
Готова продукція	4,3	5,79	8,3	12,15	34,4	14,68	30,10	8,89
Разом:	74,3	100,0	68,3	100,0	234,4	100,0	160,10	
Запаси виробничого призначення	70,0		60,0		200,0		130,00	
Запаси до реалізації	4,3		8,3		34,4		30,10	
Коефіцієнт накопичення запасів, %	1627,91		722,89		581,40		- 1046,51	

Отже, з даних таблиці можна зробити висновок, що запаси ТОВ «Теплоенерго» збільшилися на 160,1 тис.грн. в 2018 році порівняно з 2016 роком. Це відбулося в наслідок збільшення вартості сировини та матеріалів на 97,50 тис. грн., купівельних напівфабриків та комплектуючих виробів - 6,50 тис.грн., тари – 13,00 тис. грн., запасних частин – 3,90 тис. грн., малоцінних та швидкозношувальних предметів – 9,10 тис. грн., готової продукції на 30,10 тис. грн. Проведемо аналіз складу та динаміки поточної дебіторської заборгованості в таблиці 3.4.

Таблиця 3.4 – Структура поточної дебіторської заборгованості ТОВ «Теплоенерго» за 2016-2018 рр.

Дебіторська заборгованість	Роки						Зміни (+,-) до першого року періоду,	
	2016		2017		2018			
	Тис. грн.	%	Тис. грн.	%	Тис. грн.	%	Тис. грн.	%
Векселі одержані								
Дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги	655,00	94,57	282,00	82,55	49,60	62,39	-605,40	-32,18
Дебіторська заборгованість за розрахунками:			12,20	3,57	2,10	2,64	2,10	2,64
З бюджетом			12,20	3,57	2,10	2,64	2,10	2,64
Інша поточна дебіторська заборгованість	37,60	5,43	47,40	13,88	27,80	34,97	-9,80	29,54
Разом:	692,60	100,00	341,60	100,00	79,50	100,00	-613,10	

Отже, з даних таблиці можна зробити що дебіторська заборгованість в 2018 році порівняно з 2016 роком зменшилася на 613,10 тис. грн., в тому числі за рахунок зменшення дебіторської заборгованості за товари, роботи та послуги на 605,40 тис. грн., іншої поточної заборгованості на 9,80 тис. грн. та збільшення дебіторської заборгованості за розрахунками на 2,10 тис. грн.

Найбільшу питому вагу у структурі дебіторської заборгованості займає дебіторська заборгованість за товари, роботи та послуги, в 2016 році – 94,57%, в 2017 р. – 82,55%, в 2018 р. – 62,39%.

Розрахуємо показники, що характеризують стан дебіторської заборгованості ТОВ «Теплоенерго» за 2016-2018 рр. в таблиці 3.5.

Таблиця 3.5 – Показники стану дебіторської заборгованості ТОВ «Теплоенерго» за 2016-2018 рр.

Показники	Рік			Відхилення, +/-
	2016	2017	2018	
Питома вага дебіторської заборгованості в оборотних активах підприємства, %	28,59	23,05	43,34	14,75
Темп приросту дебіторської заборгованості, %	0,84	-0,51	-0,77	-1,61
Темп приросту чистого доходу від реалізації, %	0,04	0,31	0,18	0,14
Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості	13,22	14,94	44,47	31,25
Період обороту дебіторської заборгованості, дні	27,62	24,43	8,21	-19,41

Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості – коефіцієнт рівний відношенню отриманої виручки від реалізації продукції до середнього залишку всієї дебіторської заборгованості. Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості показує, що в 2016 році 13,22 рази дебіторська заборгованість перетворювалась у грошові кошти, в 2017 році – 14,94 разів, 2018 році – 44,47 разів. Висока оборотність дебіторської заборгованості відображає поліпшення платіжної дисципліни покупців (а також інших контрагентів) – своєчасне погашення покупцями заборгованості перед підприємством і (або) скорочення продажів з відстрочкою платежу (комерційного кредиту покупцям).

Порівнюючи темпи приросту дебіторської заборгованості та виручки від реалізації прослідковується відповідна тенденція: при зменшенні дебіторської заборгованості відбулося зростання виручки від реалізації продукції. Окремо варто відзначити про відсутність безнадійної дебіторської заборгованості.

Розрахуємо обсяг чистого оборотного капіталу ТОВ «Теплоенерго» за 2016-2018 рр. в таблиці 3.6.

Таблиця 3.6 – Розрахунок наявності власного оборотного капіталу ТОВ «Теплоенерго» за 2016-2018 рр.

Показник	Рік			Відхилення за рік, тис .грн.	
	2016	2017	2018	2017 від 2016	2018 від 2017
I-й спосіб розрахунку					
Власний капітал	3 173,6	3 408,8	3 970,1	235,2	561,3
Необоротні активи, тис. грн.	2 753,1	2 760,2	2 645,6	7,1	-114,6
Наявність власних оборотних коштів, тис. грн.	420,5	648,6	1 324,5	228,1	675,9
II-й спосіб розрахунку					
Оборотні активи (включаючи витрати майбутніх періодів), тис. грн.	1 102,4	826,9	2 023,7	-275,5	1 196,8
Поточні зобов'язання, тис. грн.	681,9	178,3	699,2	-503,6	520,9
Наявність власних оборотних коштів, тис. грн.	420,5	648,6	1 324,5	228,1	675,9
Питома вага власних оборотних коштів у загальній сумі оборотних коштів, %	38,14%	78,44%	65,45%	40,29%	-12,99%

Отже, розрахувавши чистий оборотний капітал ТОВ «Теплоенерго» можна відмітити, що він у 2016 році становить 420,5 тис. грн., в 2017 році – 648,6 тис. грн, в 2018 році – 1324,5 тис. грн., тобто відбулося збільшення чистого оборотного капіталу в 2018 році порівняно з 2017 роком на 675,9 тис. грн., в порівнянні з 2016 роком – на 228,1 тис.грн.

Аналізуючи ліквідність ТОВ «Теплоенерго», використовують такі показники:

- коефіцієнт абсолютної ліквідності;
- визначається відношенням найбільш ліквідних активів до поточної кредиторської заборгованості підприємства.

Проведемо розрахунок відносних показників ліквідності ТОВ «Теплоенерго» за 2016-2018 рр. в таблиці 3.7 та проаналізуємо отримані дані.

Таблиця 3.7 – Показники поточної платоспроможності і ліквідності активів ТОВ «Теплоенерго» за 2016-2018 рр.

Показники	Рік			Відхилення за рік	
	2016	2017	2018	2018 до 2017	2018 до 2016
Загальний коефіцієнт покриття	1,6167	4,6377	2,8943	-1,7434	1,2776
Коефіцієнт швидкої ліквідності	1,4589	3,9630	2,4355	-1,5275	0,9766
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,4920	2,3348	2,3154	-0,0195	1,8234
Коефіцієнт абсолютної платоспроможності	0,4920	2,3348	2,3154	-0,0195	1,8234
Рівень поточної платіжної готовності, %	-329,5678	-202,6777	810,2603	1 012,9380	1 139,8280
Питома вага оборотних активів в загальній сумі активів, %	28,5929	23,0520	43,3405	20,2885	14,7476
Питома вага запасів в оборотних активах, %	0,0674	0,0826	0,1158	0,0332	0,0484

Цей коефіцієнт є найбільш жорстким критерієм платоспроможності й ліквідності підприємства і показує, яку частину короткострокової заборгованості воно може погасити в поточний момент або найближчим часом. Теоретично достатнім вважається, якщо Кал. 0,2–0,35.

В даному випадку підприємство 49,20% в 2016 році, 233,48% в 2017 році, 231,54% в 2018 році може погасити всі свої короткострокові борги і платоспроможність його є нормальною. Коефіцієнт швидкої (проміжної, суворої) ліквідності, або коефіцієнт кислотного тесту (КШ.л.) обчислюється відношенням суми грошових коштів, короткострокових фінансових вкладень і дебіторської заборгованості до поточної кредиторської заборгованості.

Коефіцієнт допомагає оцінити можливість погашення підприємством короткострокових зобов'язань у разі його критичного стану. Теоретичне найнижче значення цього показника – 1, найвище – 2. За світовим досвідом, цей показник має наближатися до 1.

В даному випадку коефіцієнт швидкої ліквідності становить 1,4589 в 2016 році, 3,9630 в 2017 році, 2,4355 в 2018 році, що відповідає нормативному значенню.

Коефіцієнт покриття (Кп) (загальний коефіцієнт ліквідності, коефіцієнт поточної ліквідності) — узагальнюючий показник ліквідності. Розраховується відношенням поточних активів до поточних зобов'язань. Показник вимірює загальну ліквідність і показує, якою мірою поточні кредиторські зобов'язання забезпечуються поточними активами, тобто скільки грошових одиниць поточних активів припадає на одну грошову одиницю поточних зобов'язань. Теоретичне значення цього показника – 1,5–2,5. За світовим досвідом це співвідношення має бути > 2 .

В даному випадку коефіцієнт покриття становить 1,6167 в 2016 році, 4,6377 в 2017 році, 2,8943 в 2018 році, що відповідає нормативному значенню.

Проведемо розрахунок відносних показників стану оборотних засобів ТОВ «Теплоенерго» за 2016-2018 рр. та відповідні висновки (табл. 3.8.)

Отже, розрахувавши показники оборотності оборотних засобів можна зробити висновок, що помітна тенденція до їх збільшення. Коефіцієнт забезпеченості оборотних активів власними оборотними коштами в 2018 році порівняно з 2016 роком збільшився на 0,2731 пунктів. Коефіцієнт співвідношення запасів і власних оборотних коштів в 2018 році порівняно з 2016 роком збільшився на 0,0003 пунктів. Коефіцієнт маневреності власного капіталу в 2018 році порівняно з 2016 роком збільшився на 0,2011 пунктів. Коефіцієнт маневреності функціонального капіталу в 2018 році порівняно з 2016 роком збільшився на 0,4244 пунктів.

Таблиця 3.8 – Показники стану оборотних засобів ТОВ «Теплоенерго» за 2016-2018 рр.

Показники	Рік			Відхилення 2018 від 2016, +/-
	2016	2017	2018	
Коефіцієнт забезпеченості оборотних активів власними оборотними коштами	0,3814	0,7844	0,6545	0,2731
Коефіцієнт забезпеченості запасів і витрат власними джерелами	5,6595	9,4963	5,6506	-0,0089
Коефіцієнт співвідношення запасів і власних оборотних коштів	0,1767	0,1053	0,1770	0,0003
Коефіцієнт маневреності власного капіталу	0,1325	0,1903	0,3336	0,2011
Коефіцієнт маневреності функціонального капіталу	0,7979	0,6418	1,2223	0,4244

Проведемо аналіз відносних показників фінансової стійкості ТОВ «Теплоенерго» за 2016-2018 рр. в таблиці 3.9. На основі проведеного аналізу визначимо тип фінансової стійкості підприємства.

Таблиця 3.9 – Відносні показники фінансової стійкості ТОВ «Теплоенерго» за 2016-2018 рр.

Показники	Рік		
	2016	2017	2018
Коефіцієнт співвідношення оборотних та необоротних активів	0,4004	0,2996	0,7649
Коефіцієнт співвідношення зобов'язань та власного капіталу	0,2149	0,0523	0,1761

Активи підприємства складаються з необоротних та оборотних активів. Тому найточніше загальну структуру активів характеризує коефіцієнт співвідношення оборотних і необоротних активів, який обчислюють за формулою: оборотні активи / необоротні активи. Значення даного показника більшою мірою зумовлено галузевими особливостями кругообігу коштів аналізованого підприємства.

Співвідношення зобов'язань власного капіталу дає найбільш загальну оцінку фінансової стійкості підприємства і розраховується відношенням зобов'язань до власного капіталу.

В 2016 році коефіцієнт співвідношення зобов'язань та власного капіталу становить 0,2149. Це означає, що кожному 1 грн. власних коштів, вкладених в активи підприємства, припадає 0,2149 грн. позикових коштів.

В 2017 році коефіцієнт співвідношення зобов'язань та власного капіталу становить 0,0523. Це означає, що кожному 1 грн. власних коштів, вкладених в активи підприємства, припадає 0,0523 грн. позикових коштів.

В 2018 році коефіцієнт співвідношення зобов'язань та власного капіталу становить 0,1761. Це означає, що кожному 1 грн. власних коштів, вкладених в активи підприємства, припадає 0,1761 грн. позикових коштів.

Зниження рівня цього показника в динаміці означає зменшення залежності підприємства від інвесторів і кредиторів, тобто відповідне підвищення фінансової стійкості.

Проведемо аналіз абсолютних показників фінансової стійкості ТОВ «Теплоенерго» за 2016-2018 р.р. в таблиці 3.10.

Аналізуючи фінансову стійкість підприємства, можна сказати, що підприємство займає досить стійкі позиції, при чому не здає позиції протягом трьох років. Джерелом покриття витрат підприємства є власні оборотні кошти, а отже підприємство є повністю платоспроможним і не залежить від кредиторів. Про що свідчить надлишок власних оборотних коштів та практично відсутність довгострокових та короткострокових позикових коштів. За

тривимірними показником типу фінансової стійкості маємо 1;1;1 – абсолютна фінансова стійкість. Але у 2017 році надлишок дещо підвищився і взагалі ТОВ «Теплоенерго» за 2016-2018 рр. має стійкі та стабільні показники.

Таблиця 3.10 – Абсолютні показники фінансової стійкості підприємства
ТОВ «Теплоенерго» за 2016-2018 рр.

Показники	Рік		
	2016	2017	2018
Джерела власних коштів	3173,6	3408,8	3970,1
Необоротні активи	2753,1	2760,2	2645,6
Наявність власних оборотних коштів	420,5	648,6	1324,5
Довгострокові позикові кошти	0,0	0,0	0,0
Наявність власних і довгострокових позикових джерел	420,5	648,6	1324,5
Короткострокові позикові кошти	0,0	0,0	0,0
Загальна величина основних джерел формування запасів	420,5	648,6	1324,5
Загальна величина запасів і витрат	74,3	68,3	234,4
Надлишок (+) або нестача (-) власних оборотних коштів	346,2	580,3	1090,1
Надлишок (+) або нестача (-) власних і довгострокових позикових джерел формування запасів	346,2	580,3	1090,1
Надлишок (+) або нестача (-) загальної величини основних джерел формування запасів	346,2	580,3	1090,1
Тривимірний показник типу фінансової стійкості	(1;1;1)	(1;1;1)	(1;1;1)
Тип фінансової стійкості	абсолютна	абсолютна	абсолютна

Отже, проаналізувавши показники ефективності використання оборотних коштів, можна стверджувати, що попри деякі недоліки і невідповідність нормативним значенням деяких коефіцієнтів, загалом оборотні кошти використовуються ефективно.

ВИСНОВКИ

Оборотні кошти постійно здійснюють кругообіг, в процесі якого проходять три стадії: постачання, виробництво і збут (реалізація).

Джерела формування оборотних коштів і їх розмір істотно впливають на рівень ефективності використання оборотних коштів підприємства. Надлишок оборотних коштів означає, що частина капіталу підприємства не діє і не приносить доходу. Недолік оборотного капіталу – гальмує хід виробничого процесу, уповільнюючи швидкість господарського обороту коштів підприємства.

Успіх підприємства залежить від того, чи здатне воно постійно оптимізувати свої оборотні кошти.

Політика спрямована на управління оборотними активами (як правило, грошовими коштами та їх еквівалентами, товарно-матеріальними запасами та боржниками) та короткотерміновим фінансуванням, таким чином, щоб грошові потоки та прибутки були прийнятними.

Основними напрямками підвищення ефективності використання основних виробничих фондів є: поліпшення якості сировини, підвищення технологічності і можливості виробництва якіснішого продукту.

Одним з рішень проблеми є збільшення виробництва необхідної суспільству продукції, підвищення віддачі створеного виробничого потенціалу і більш повне задоволення потреб населення, поліпшення балансу обладнання в країні, зниження собівартості продукції, зростання рентабельності виробництва, нагромаджень підприємства.

Об'єктом дослідження є ТОВ «Теплоенерго». Товариство, що досліджується є невелике за розмірами та має середні виробничі потужності.

В цілому характер масштабу діяльності визначають показники, які відображають загальну характеристику розміру підприємства, тобто його виробничий стан та потенціал.

Запаси збільшилися на 160,1 тис. грн. в 2018 році порівняно з 2016 роком. Дебіторська заборгованість в 2018 році порівняно з 2016 роком зменшилася на 613,10 тис. грн., в тому числі за рахунок зменшення дебіторської заборгованості за товари, роботи та послуги на 605,40 тис. грн., іншої поточної заборгованості на 9,80 тис. грн. та збільшення дебіторської заборгованості за розрахунками на 2,10 тис. грн. Найбільшу питому вагу у структурі дебіторської заборгованості займає дебіторська заборгованість за товари, роботи та послуги, в 2016 році – 94,57%, в 2017 р. – 82,55%, в 2018 р. – 62,39%.

Отже, розрахувавши чистий оборотний капітал ТОВ «Теплоенерго» можна відмітити, що він у 2016 році становить 420,5 тис. грн., в 2017 році – 648,6 тис. грн, в 2018 році – 1324,5 тис. грн., тобто відбулося збільшення чистого оборотного капіталу в 2018 році порівняно з 2017 роком на 675,9 тис. грн., в порівнянні з 2016 роком – на 228,1 тис. грн.

Розрахувавши показники оборотності оборотних засобів можна зробити висновок, що помітна тенденція до їх збільшення. Коефіцієнт забезпеченості оборотних активів власними оборотними коштами в 2018 році порівняно з 2016 роком збільшився на 0,2731 пунктів. Коефіцієнт співвідношення запасів і власних оборотних коштів в 2018 році порівняно з 2016 роком збільшився на 0,0003 пунктів. Коефіцієнт маневреності власного капіталу в 2018 році порівняно з 2016 роком збільшився на 0,2011 пунктів. Коефіцієнт маневреності функціонального капіталу в 2018 році порівняно з 2016 роком збільшився на 0,4244 пунктів.

Аналіз стану дебіторської та кредиторської заборгованості передбачає складання розрахунково-платіжного балансу.

Розрахунковий баланс в 2016 та 2017 році має активне сальдо – дебіторська заборгованість значно перевищує кредиторську, в 2018 році – пасивне сальдо.

ПЕРЕЛІК ПОСИЛАНЬ

1. Eigenes Working Capital und deren Umsatz. Eigenes Working Capital. Berechnung am Beispiel der OJSC Uralkali: веб-сайт. URL: <https://dutyfree58.ru/de/sobstvennye-oborotnye-sredstva-i-ih-oborachivaemost-sobstvennye-oborotnye/> (дата звернення 28.05.2020).
2. Working capital: веб-сайт. URL: https://en.wikipedia.org/wiki/Working_capital (дата звернення 28.05.2020).
3. Working Capital: Berechnung, Interpretation & Beispiele: веб-сайт. URL: <https://controlling.net/working-capital> (дата звернення 28.05.2020)
4. How To Improve Working Capital: веб-сайт. URL: <https://invoiceinterchange.com/improve-working-capital/> (дата звернення 28.05.2020).
5. Механізми вартісно-орієнтованого управління підприємством: звіт про НДР (заключний) / Кер. М.В. Костель. – Суми: СумДУ, 2015. – 84 с. URL: <https://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/53419> (дата звернення: 28.05.2020).
6. Формування фінансового механізму стабілізації економіки України: звіт про НДР (заклучний) / Кер. Н. А. Антонюк. – Суми : СумДУ, 2014. – 60 с. URL: <https://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/39378> (дата звернення: 28.05.2020).
7. Зайцев, О.В. Наслідки колапсу малого та середнього підприємництва / О.В. Зайцев, С.В. Похилько // Наукові записки Національного університету "Острозька академія". Серія "Економіка": науковий журнал. – червень 2019. – № 13(41). – С. 16-20.
8. Musa H., Musova Z., Sliacky P. (2017). Financial Support to Small and Medium-Sized Enterprises in Slovakia. *Financial Markets, Institutions and Risks*, 1(4), 47-52. DOI: 10.21272/fmir.1(4).47-52.2017
9. Валюх А.В., Зайцев О.В. Аналіз та напрями покращення фінансового стану підприємств України [Електронний ресурс] / А.В. Валюх, О.В. Зайцев //

Інфраструктура ринку. – 2019. – № 28. URL: <http://www.market-infr.od.ua/uk/28-2019>

10. Пути повышения эффективности использования основных производственных фондов. веб-сайт. URL: https://spravochnick.ru/ekonomika_predpriyatiya/puti_povysheniya_effektivnosti_ispolzovaniya_osnovnyh_proizvodstvennyh_fondov/ (дата звернення 28.05.2020).

11. Направления повышения эффективности использования основных средств. веб-сайт. URL: <https://economuch.com/predpriyatiya-ekonomika/napravleniya-povyisheniya-effektivnosti-44502.html> (дата звернення 28.05.2020).

12. Зайцев. О.В. Оцінка інвестиційного клімату України та шляхи його покращення [Електронний ресурс] / О.В.Зайцев, В.О. Москаленко, О.А. Шовкопляс // Східна Європа: економіка, бізнес та управління. – 2019. – № 1 (18).

13. Зайцев, О.В. Порівняльний аналіз застосування моделей оцінки ефективності інвестицій в інноваційні проекти (Частина 1) / О.В. Зайцев // Вісник Сумського державного університету. Серія Економіка. – 2019. – № 1. – С. 99–110. – DOI: 10.21272/1817-9215.2019.1-14.

14. Зайцев, О.В. Розвиток моделей оцінки ефективності інвестицій в інноваційні проекти (Частина 2) [Текст] / О.В. Зайцев // Вісник Сумського державного університету. Серія Економіка. – 2019. – № 2. – С. 115–120. DOI: 10.21272/1817-9215.2019.2-15.

15. Дукаль, Г.С. Управління обіговим капіталом та його вплив на фінансовий стан підприємств / Г.С. Дукаль [Електронний ресурс]. URL: http://archive.nbuv.gov.ua/portal/chem_biol/nvnltu//19_1/181_Dukal_19_1.pdf (дата звернення 28.05.2020).

16. Кустріч, Л.О. Підвищення рівня управління оборотним капіталом / Л.О. Кустріч // Вісник Хмельницького національного університету. URL: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=2409> (дата звернення 28.05.2020).

17. Оцінка регіонального фінансового потенціалу стійкого розвитку економіки території: звіт про НДР (заключний) / Кер.: В.Г. Боронос. – Суми: СумДУ, 2012. – 77 с. URL: <https://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/32444> (дата звернення: 28.05.2020).

18. Дослідження кон'юктури інвестиційного ринку України: звіт про НДР (заключний) / Кер. І.В. Кобушко. – Суми : СумДУ, 2011. – 114 с. URL: <https://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/27284> (дата звернення: 28.05.2020).

19. Зайцев, О.В. Факторна характеристика формування податків / О.В. Зайцев, О.А. Шовкопляс, О.В. Галахова // Вісник Сумського державного університету. Серія Економіка. – 2012. – №4. – С. 64-74.

20. Singh, S.N. (2019). Impact of Value Added Tax on Business Enterprises: A Case of Mettu Town. *Financial Markets, Institutions and Risks*, 3(4), 62-73. URL: [http://doi.org/10.21272/fmir.3\(4\).62-73.2019](http://doi.org/10.21272/fmir.3(4).62-73.2019).

21. Зайцев, О.В. Проблеми оптимізації оподаткування прибутку підприємств в Україні з урахуванням зарубіжного досвіду / О.В. Зайцев, В.В. Могильний // Причорноморські економічні студії. – 2017. – Вип. 22. – С. 177-182.

22. Просторові аспекти управління фінансовим потенціалом промисловості регіону : звіт про НДР (заключний) / Кер. К.В. Ілляшенко. - Суми : СумДУ, 2014. – 39 с. URL: <https://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/39517> (дата звернення: 28.05.2020).

23. Роль інноваційної діяльності у формуванні вартості промислових підприємств: звіт про НДР (заключний) / Кер. О.О. Захаркін. – Суми: СумДУ, 2016. – 114 с. URL: <https://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/53293> (дата звернення: 28.05.2020).

24. Рух фінансового капіталу в умовах фінансової глобалізації: звіт про НДР (проміжний)/ Кер.: І. Д. Скляр. – Суми: СумДУ, 2012. – 43 с. URL: <https://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/34466> (дата звернення: 28.05.2020).

25. Теоретико-методичні засади відповідального портфельного

інвестування як інструменту фінансового забезпечення сталого розвитку економіки: звіт про НДР (проміжний) / кер. Д. В. Леус. – Суми: СумДУ, 2016. – 99 с. URL: <https://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/67799> (дата звернення: 28.05.2020).

26. Фінансово-економічне обґрунтування екологічно спрямованого інноваційного розвитку: звіт про НДР (заключний) / Кер. Т. В. Касьяненко. – Суми: СумДУ, 2016. – 90 с. URL: <https://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/53268> (дата звернення: 28.05.2020).

27. Формалізація сучасних тенденцій розвитку інвестиційного ринку України: звіт про НДР (заключний) / Кер.: І.М. Кобушко. – Суми: СумДУ, 2012. – 79 с. URL: <https://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/32453> (дата звернення: 28.05.2020).

28. Pavlyk, V. (2020). Institutional Determinants Of Assessing Energy Efficiency Gaps In The National Economy. *SocioEconomic Challenges*, 4(1), 122-128. [http://doi.org/10.21272/sec.4\(1\).122-128.2020](http://doi.org/10.21272/sec.4(1).122-128.2020).

29. Kafka, S. Mathematical Modelling Justification of Financial and Economic Parameters of Enterprises / S. Kafka, K. Bagatska, A. Sapiński [et al.] // *International Journal of Engineering and Advanced Technology*. – October 2019. – Vol. 9, Issue 1. – P. 6273-6277. – DOI: 10.35940/ijeat.A2149.109119.

30. Zaitsev, O. Modelling the Impact of Institutional Environment on Key Macroeconomic Indicators / V. Pikhotskyi, Y. Nikolaienko, Z. Derii [et al.] // *International Journal of Engineering and Advanced Technology*. – October 2019. – Vol. 9, Issue 1. – P. 6957-6963. – DOI: 10.35940/ijeat.A2133.109119.

31. Zaitsev, O. Objective value of commodities, its definition and measurement / O. Zaitsev // *Scientific Letters of Academic Society of Michal Baludansky*. – 2016. – Volume 4, № 6, – P. 184–186.

32. Склад і структура оборотних коштів. веб-сайт. URL: https://stud.com.ua/22889/ekonomika/sklad_struktura_oborotnih_koshtiv (дата звернення 28.05.2020).

33. Сущность оборотных средств, их состав и структура. URL: <http://www.ereport.ru/articles/firms/obsred.htm> (дата звернення 28.05.2020)
34. Анализ оборотных средств организации: веб-сайт. URL: <http://arbir.ru/miscellany/U18S916E57835> (дата звернення 28.05.2020).
35. Управление оборотными средствами: веб-сайт. URL: https://spravochnick.ru/ekonomika/formy_oborotnyh_sredstv/upravlenie_oborotnymi_sredstvami/ (дата звернення 28.05.2020).
36. Характеристика оборотних коштів. Поняття та структура: веб-сайт. URL: <https://buklib.net/books/32833/> (дата звернення 28.05.2020).
37. Дороніна М. С. Управління рухом оборотного капіталу підприємства : [монографія] / М. С. Дороніна, Л. С. Мартюшева, Д. А. Горовий ; Харків. нац. автомобільно-дорожній ун-т. – Харків : ХНАДУ, 2009. – 196 с. URL: http://repository.kpi.kharkov.ua/bitstream/KhPI-Press/38221/1/Book_2009_Doronina_Upravlinnia_rukhom.pdf (дата звернення 28.05.2020).
38. Ходжава, К. Я. Стратегічні напрями підвищення ефективності управління оборотним капіталом / К. Я. Ходжава // Управління розвитком. – 2015. – №19(140). – С. 161–163.
39. Ламанов С.В. Система завдань управління оборотним капіталом підприємства / С.В. Ламанов // Управління розвитком. – 2015. – №1 (98). – С. 155–158.
40. Лучков О.І. Визначення оптимального розміру дебіторської заборгованості // Актуальні проблеми економіки. – 2003. – №1. – С. 22-26.
41. Zaitsev O. V. Monetary Inflation and its Connection with Rising Prices / O. V. Zaitsev // Journal of Advanced Research in Law and Economics. – 2016. – Vol. 7. – № 3. – С. 698–707.
42. Пельтек Л.В. Методологічні аспекти формування системи управління оборотними активами підприємства / Л.В. Пельтек // Вісник Запорізького національного університету – 2015. – №1(5). – С. 43-49.

43. Бондаренко О.С. Методологічні основи управління активами підприємств / О.С. Бондаренко // Інвестиції: практика та досвід. 2012. – № 4. – С. 40-44.

44. Морозюк Д. І. Сучасні методи управління оборотним капіталом підприємств та оцінка їх ефективності / Д. І. Морозюк // Економічна наука. – 2015. – № 1(17). – С. 114–119.

45. Гаценко О.П. Оборотні активи підприємства: проблеми теорії обліку / О.П. Гаценко // Вісник Житомирського державного технологічного університету : зб. наук. праць. – Сер.: Економічні науки. – 2013. – № 1. – С. 42-47.

46. Олександренко І. В. Методичні підходи до діагностики оборотних активів підприємства / І. В. Олександренко // БізнесІнформ. – 2014. – № 2. – С. 277- 283. – URL: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/binf_2014_2_50.pdf.